„ЗАСТАВА“ излази редовно: Средом, петком, недељом, на целом табаку, уториком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру).

на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 135. У Новоме Саду у петак 4. (16.) септембра 1881. ГОДИНА XVI.

СА САБОРСКОГ ОДБОРА.

Од понедељника трајале су седнице нашег саб. одбора три дана. Најважнији предмет расправе био је на основу највише одлуке у Шенбруну 27. авг п. р. подписане, од уг. министра-председника 8. септ. одправљени одпис, којим се решава представка саб. одбора на пређашње највише решење, по ком је поново именованом „администратору“ митрополије по смрти митрополита-патријарха остављена плата од 24,000 фор. а о интеркаларном приоду наређено, да се остатак преко трошкова унесе у клирикални и неприкосновени народни фонд. Како је саб. одбор и противу своте „администратору“ у наточ и самој декларатории одређене, и противу уноса остатка преко трошкова у оба фонда представку поднео, пошто по 16. §-у декларатории таки остатак само у неприкосновени фонд улази: то се у саб. одбору повела реч о смислу нове одлуке. Како се о „администраторовој“ плати ништа неспомиње, него се у опште напомиње остатак „преко свију трошкова,“ и како се с друге стране по смислу декларатории одступа од пређашњег решења о уносу остатка приода у фонд: то је један део саб. одбора — тројица — био за то, да се закључи: да се одлука тако тумачи, да се тим сви трошкови рачунају по декларатории, дакле и плата „администратора“. Како је било 6 чланова, и тројица се противу тога изразише, а „администратор“ као у тој ствари интересован уздржа се од гласања, то се ствар на сутрадан остави, и трећи и последњи дан — у среду — пошто један члан од прве тројице због журног домаћег посла одпутовати мораде — реши се, пошто се председник од гласања уздржао, гласом подпредседника, да се од више власти потражи тумачење реченог решења.

Решење о последњој одборској пријави сазива сабора није стигло, с того је саб. одбор решио, да се пожури решење о томе. Било је помене, да се пожурница депутацијом поднесе министру-председнику, но на послетку одбор се сложи на саму писмену представку.

У вел. кикиндској црквено-општинској ствари решено је: од темишварског адм. одбора извештај изискати ради даљег решења.

Овом приликом не може нам се на ино, а да опет и нашег народа, а и владе пажњу обратимо на то, да је крајње време, да се сабор ради избора митрополита, па и ради други народно-црквени потреба сазове.

Кад смо већ у речи о сабору и о избору митрополита, то нам се и овом приликом осврнути на бечки лист, кога је дотични сурадник познат са своје свезе са „администратором“, т. ј. на „Пресу.“ Она се, као што у прошлом броју листа јависмо, враћа на своје питање: да ли се избор митрополита предузима на темељу декларатории од год. 1779. или не, „јер за избор патријара нема статута.“ Но и у саборском устројству осигурано је право сабора на избор митрополита, и док се нов статут о начину избора не донесе, важи у погледу и права и начина старо право.

Повластица осигурава слободан избор „ex propria facultate“ без икаквог ограничења, а и декларатория у 3-ћем §-у наводи: „Такође остаје народу и у будуће слободно право бирати га“, и круна задржава само право потврђења избора. Ту дакле нема ни права ни начина другог.

Ваља нам споменути, да је „Н. сл. Преса“ донела у најновијем броју свом од 1. (13.) септ. под насловом „попуњење српске патријарске столице“ чланак, који је значајан, и у ком се наводи, како у нас црквена реакција на то иде, да се скуче автономна народно-црквена права у правцу неограничене власти јерархије, и она се, противно старој „Преси“, у начелу изјављује за одржање наши народно-црквени законом ујамчени установа. Ово је у страној журналистици „глас из пустиње“, али значајан глас, тим више, што одјекује у широком страном свету, и побија и „Пресу“ и „П. Лојд“ пред тим светом.

Крајње је време да се сабор сазове, и како ће саб. одбор на скоро састати се ванредно, то ће се јамачно вратити на ту ствар, ако се донде не реши, тим више, што је рок од одбора за сабор уочени већ на измаку.

Главна скупштина Матице Српске.

Извештај потпредседника књижевног одељења,

Мише Димитријевића.

Славна скупштино!

С ведрим лицем и мирном душом могу данас да ступим пред вас поштована господо, кад оћу да вас известим о књижевном раду „Матице Српске“ у прошлој години.

Нисам вам ништа ново казао, кад вам рекнем, да је књижевни рад Матичин у течају прошле године јачи, и књижевни обрт живљи био него до сад. У рукама вашим налазе се шест свезака „Летописа“ од прошле и од ове календарске године, и по овима сте могли и сами оценити и квантитативну и квалитативну књижевну радњу Матичину, а нарочито пак бригу и старање, које су књижевно одељење и књижевни одбор са уредником заједно око „Летописа“ развили.

„Матица Српска“ — могу са умирењем рећи — чинила је од своје стране све што се може, да се народ заинтересује за књижевне ствари, а поглавито за овај књижевни завод и његова књижевна подузећа. Полице матичиних магаза, на којима су „Летописи“ и друге старе књижурине у дућцима наслагани лежали, данас су већ подобро проређене и испражњене, јер је „Матица“ сваком друштву и свакој општини на захтевање ове књиге бесплатно разашиљала. Нова издања „Летописа“ није већ постигла та судбина, да пуне матичину магазу, јер их је друштво члановима својим такођер безплатно уз једину циглу накнаду поштарине разашиљало. Матичини списи и издања ушла су и улазе у приличном броју у народ. А каква је унутарња вредност тима списима? О старима стварма нећемо да изричемо свој суд, јер овај припада прошлости, историји, не тиче се дакле нас, који се данас на управи и челу „Матице Српске“ налазимо. Данашње пак радове Матичине оценити није наш задатак, него је то позив и задатак савремене књижевне критике српске. А колико се слабачки глас ове чути могао, исти је говорио у прилог „Матици Српској.“ Но поред свега тога можемо и сами, кад ствар ладно и безпристрасно промотримо и просудимо, слободно рећи, да „Летопис“ у данашњем своме спољном и унутарњем облику одлично место у нашој савременој књижевности заузима, шта више усудили би се изустити, да се он и страним подузећима ове врсте без икаква зазора успоредити може. Па какав је према свему овоме одзив у народу? Слаб, врло слаб. „Летопис“, — орган „Матице Српске“, нашег јединог књижевног друштва; средиште наших најбољих умних књижевних снага, — да нема субвенције, потпоре од „Матице Српске“, да нема на издавање његово у прорачуну годишњем сталне одређене новчане своте, не би могао изилазити. Други листови могу редовним приходима својим, — тиме, што се у народу продају и протурују, — да намирују не само своје трошкове око штампања и разашиљања, него могу из тога још да издржавају уредника и награђују писце, али код нашега „Летописа“, где је субвенцијом за много што састарано и много што шта олакшано, — то не иде, па не иде. Признати се мора с друге стране и то, да се велики део наше читалачке публике броји у чланове Матичине, но и овде се опет и то приметити мора, да одзив у чланство Матичино, и ако је нешто живљи од досадањега, није ни близу онакав, какав би могао и требао да буде. Колико је у нас самосталних интелигентних па и имућних људи, који се не налазе још у нашој средини? Колико њих сваке године постају самосталнима, — па да их се половина или четвртина увек упише у чланове Матичине, куд би и камо даље коракнули? Кад би таквим начином порастио фонд матичин, „Летопис“ би се могао попети на ону висину, да би у свакоме погледу са сваким сличним подузећем конкурисати могао. „Матица Српска“ није шпекулативно друштво. Нове новчане изворе и приходе, који би јој дошли, не би она употребила на какве друге цели, него опет на књижевне. А за цело би их корисно и успешно употребити могла, јер не би човек мислио, како се код нас, ма да и нема у нас нарочита књижевничка сталежа, ипак многе и баш изврстне снаге отимају за књижевним радом, чим виде некога, ко би поле мало у стању био, да се на чело каквог књижевног подузећа стави и књижевни рад организује. На књижевнике наше не можемо се заиста потужити, они чине своје, и кад би им се само мало полета дало и нешто снаге улило, нема сумње да би се знатно унапред корачити морало. Најбољи доказ овоме је радња и учешће око „Летописа“, који сада у новим својим периодима још никада са оскудице материјала заостао није, јер овога је свагде толико, да се одмах и две и три свеске напунити могу, те се зато при редакцији одабирају свагда послови бољи од бољих. И зато ми се не може, а да приликом говора о овоме предмету овде на овоме месту не изразим своје признање српским књижевницима на њиховом труду и заузимању око „Летописа“.

Кад вам напоменем, поштована господо, да се трећа свеска „Летописа“ за ову годину већ у велико штампа, и да ће за који дан и света угледати, — онда могу прећи на појединости књижевне радње Матичине.

Да би поштовани чланови дубље у ту Матичину радњу загледати могли, слободан сам појединце навести оне књижевне радове, које је „Матица“ наградила и имена оних писаца, којима су дотичне награде у овој години издане. Ево тих књижевних радова:

1. „Мађеха“ од дра Милана Јовановића, штампана у „Летопису.“

2. Оцена дра Милана Савића на „Приповедке Милорада П. Шапчанина,“ штампана у „Летопису.“

3. Оцена Аркадија Варађанина на дело: „Поуке о васпитању деце“ од дра В. Бакића.

4. „Живи палимпсести“ од дра Л. Костића, с немачког превео Сава Петровић; спремљено за штампу у „Летопису“.

5. „Кратак нацртповеснице српске правосл. цркве у Хрв. Слав. и Далмацији“ од Л. В. Березина, с руског превео Сава Петровић; спремљено за штампу у „Летопису.“

6. „Један листак из културне повести наше“ од дра Милана Јовановића, штампано у „Летопису.“

7. „Живот ђенерала Љубибратића“ од Ђорђа Рајковића, штампан у „Летопису.“

8. Оцена Андрије М. Матића о књизи „Фиради и његова открића,“ штампано у „Летопису.“

9. „Посета“, елегија од Мите Поповића, штампана у „Летопису“.

10. „Стари Гагић,“ приповетка од Стевана В. Поповића, штампана у „Летопису.“

11. Оцена Стевана В. Поповића на књигу „Село Злоселица“ од М. Ђ. Милићевића, штампана у „Летопису.“

12. Оцена Марка Кречаревића на чланак М. Петровића: „Један прилог патологији биља.“

13. „Пословице“ скупљене од Љуб. Стојановића и Милована Ружића; штампаће се у „Летопису.“

14. Оцена тих „Пословица“ од Ђорђа Рајковића.

15. „Манастир Грабовац“ од Владимира Красића, штампа се у „Летопису.“

16. Оцена тога чланка од Ђорђа Рајковића.

17. „На трећем колену“, приповетка од Ст. В. Поповића, штампана у „Летопису.“

18. „Наша новија лирика IV.“ од Стевана В. Поповића.

19. „Звоно“, превод Шилерове песме од Николе Косановића у Плашком, штампано у „Летопису“. Оцењивали Рајковић и Оберкнежевић.

20. Оцена превода „Звона“ од Светозара Савковића.

21. Оцена Мите Петровића на књигу „Зоологија за учитељске и девојачке школе“ од Владана Арсенијевића, штампана у „Летопису“.

22. Оцена дра Милана Савића на књигу: „Летње вечери“ од М. Ђ. Милићевића.

23. „Манојло Јанковић“, чланак Ђорђа Рајковића, штампан у „Летопису.“

24. „Геолошки одношаји Фрушке Горе, II.“ од пок. А. В. Поповића, прерадио Марко Кречаревић; штампано у „Летопису.“

25. „Господин Човек“, приповетка од Стевана В. Поповића, штампана у „Летопису.“

26. „Сô као руда“ од Моје Медића у Петрињи, спремљено за „Летопис“.

27. Оцена тога чланка, од Андрије М. Матића.

28. „Природне снаге раде узајмице“ од Андрије М. Матића, штампано у „Летопису“.

29. Два стара рукописа, саопштена Ђорђем Рајковићем, спремљено за штампу у „Летопис.“

30. „Грчка и српска књижевност“ од Васе Вујића, штампано у „Летопису.“

31. „Само је чист ваздух за дисање“ од Стевана Милованова, спремљено за штампу у „Летопис.“

32. Силуете на песме Бранка Радичевића од Бранка Радуловића.

33. Оцена дра Јована Туромана на књигу: „Животи и дела великих људи,“ штампана у „Летопису.“

34. „Право освајања и плебисцит“ од Глише Гершића, штампа се у „Летопису.“

35. „Владика Арсеније Радивојевић“ од Ђорђа Рајковића, штампаће се у „Летопису.“

36. „Снајина освета“ песма од Мите Калића.

37. „Хафис“, спев од Николе Ђорића, штампаће се у „Летопису“.

38. Оцена А. Сандића на: „Историју развића индустрије и заната“ од Белића и Ивковића.

39. Оцене А. Хаџића и дра Милана Савића на трагедије: „Пера Сегединац“ од дра Л. Костића, „Цар Јован“ од Мите Поповића и „Краљ Вукашин“ од Драгутина Ј. Илића.

Осим овога предлаже се данас сл. скупштини посебним предлогом, да се „Пера Сегединац“ трагедија од Лазе Костића награди са 500 фор., а превод Пикотовог француског дела „Срби у Угарској“ од дра Стевана Павловића са 300 фор. а. вр.

Мимо награђених рукописа стигли су још и штампаће се у „Летопису“ ови саставци:

1. „Путничке слике, III. Подрим и Метохија“ од П. Срећковића.

2. „Узроци српско-византијског ратовања 1073—1074.“ од П. Срећковића.

3. „Пренесеније моштију св. Петке из Видина у „славну српску“ земљу 1398.“ од П. Срећковића.

4. „Мера за меру“, шаљива игра од Шекспира, превод дра М. Јовановића.

5. „Пахомије Србин, писац XV. века“ од Ивана Некрасова, превео Д. Ј. Прица.

6. Рецензија Мите Петровића на „Хемију од проф. С. Лозанића“.

Дела, која је „Матица“ прошле године на на својој главној скупштини наградила, а наиме: 1. „Слободарка“, трагедија од Манојла Ђ. Призренца; 2. „Несуђени“ шаљиви игра од дра М. Јовановића; и 3. „Поуке о васпитању деце у родитељској кући“ од дра Војислава Бакића штампана су, и издана им је досуђена награда.

Од дела, која су на расписане награде конкурисала, одбијена су: 1. „Историја развића индустрије и заната“ од Милана Белића и Косте Ивковића, а на основу оцена А. Сандића и дра Ђорђа Натошевића; и 2. „Буњевци“ од непознатог писца, а на основу оцене Мише Димитријевића и Ђорђа Рајковића. За последње дело препоручују оцењивачи, да се као чланак у „Летопису“ штампа, ако писац на то саизволи.

Имаде још три књижевна рада, који се још на оцени налазе, а то су: 1. „Јеврејски назори о човечијим врлинама“ од Новака Радонића; 2. „Радоје и Даница“, роман Стевана Ђурђевића; 3. „Ратне цртеза време српско-турског рата 1876. 1877. и

1878. од Николе Тодоровића; и 4. „Опис долине Ресавске“ од истога писца.

А осим свега овога наднашани су „Матици“ многи списи, који нису усвојени. А тако исто имала је „Матица“ многих понуда за откуп и издавање књижевних дела, што не спада овамо све појединце напомињати.

Уз овај књижевни рад „Матице“ књижевни одбор се састарао, да се ове године друштвена библиотека уреди. Уједно је водио бригу и надзор над питомцима поверених стипендијских заклада.

То је ето у главноме рад књиж. одељења и одбора „Матице Српске,“ од којих је прво држало 3, а последњи 9 седница, уз које се још и једна са управним одбором заједнички држана прикључује.

Ближи обавештај добиће сл. скупштина из појединих предлога књиж. одељења, који се данас посебице подносе.

Политички преглед.

Најважнији политички чин, који се нас тиче, јесу **изборници у Троједници.** На први изборни дан, на име на 1. о. м., одређено је тридесет и пет избора. Како су избори у Срему, што нас се највише тиче, ишли, то је познато; како по осталој земљи, то нам је до овог часа, док ово пишемо, још непознато. Кад избори буду свршени и укупни резултат познат, моћи ће се што и о том важном чину рећи.

Како „Аграм, Цјтг“ јавља, предстојник правосудског одељења у Загребу, др. Деренчин, држао је 31. пр. мес. у Иванцу пред скупљеним бирачима беседу, те рекао, да је жеља владина, да се **крајишка врховна управа и врховни судови** споје с грађанском троједничком управом и судовима и с њима стопе, почевши од нове године. На годину ће Крајина већ и на сабору заступљена бити, — рекао је Деренчин. Како се то све баш у очи избора удесило! Хајде де! Ми бележимо да се после можемо позвати на предстојникове речи.

Далматински покрајински сабор завршио је овогодишње седнице своје врло бурно. Била је претпоследња седница, 28 авг. На дневном реду беше извештај о раду покрајинског одбора. Заступник Бајамонти удари жестоко на покрајинску владу, што је распустила спљетско општинско веће. Говорио је пуна три сахата. Од владине, хрватске стране одговорио му је заступник Булат. Но као што је публика Бајамонту повлађивала, тако је Булата ижвиждала. На захтев хрватске већине буду галерије испражњене. Но публика дочека на пољу Бајамонта и српске заступнике. (Ваља знати, да на далматинском сабору има самостална српска странка.) те им привреди овацију, а хрватске заступнике пожури. Извештај одборски узела је већина на знање те том приликом донела чудновату одлуку, која гласи, да се у след тога што су се у саборници немири догодили, покрајински одбор упути, нека круни поднесе жељу, да се покрајински сабор од сад сазове на друго место, а не у Задар. У истој седници одговорио је владин заступник на војновићеву интерпелацију, за што је забрањена скупштина српске далматинске омладине у Дубровнику, те рекао, да је забрана потекла од окружног капетана и да ће покрајинско намесништво испитати, је ли окружни капетан своју дужност вршио. Сутра дан, 29. августа закључен је покрајински сабор.

Данцишки састанак царева још једнако је предмет новинарске дискусије. Вредно је знати, како гамбетин орган. „Репиблик Франсес“, суди о том догађају. Меродавни париски лист налази, да је састанак био чин просте етикете. Александар III. мислио је, да је дужан, посетити свог ујa-деду. Пало би у очи, да није то учинио. Одношаји обеју сила остаће после састанка, каки су и пре њега били. Кнез Бизмарк само ће новог цара лично упознати. Париском је листу проблематскији, али и занимивији намишљен састанак краља талијанскогицара-краља Аустроугарског. Састанак тај смишљен је у Риму, вели „Репиб. Фран.,“ па примећује с малом иронијом, да би талијански државници показли леп пример несебичности, кад би се одрекли од тражбине јулских Алпских брда и свију погибних жеља „Италије Иреденте“. Да даде пример опште слоге, морала би се Италија махнути већег дела својих недостижних жеља и нада. Пут краља Умберта задао би тежак удар покушају, да се у Јевропи успостави начело јединства међу народностима, сојевима и језицима. Нико не би имао права, тужити се на то. Тако гамбетин орган. У његовим речима огледа се и то, какав је сад одношај међу Француском и Талијанском. Прави пријатељ слободе народа мора само жалити, што је дотле дошло.

Мисирске прилике добијају све озбиљнији изглед. Повод су томе с једне стране укрштени интереси, што их јевропске силе имају у Мисиру, с друге стране незадовољство самих Мисираца, што се странци мешају у њихове унутрашње ствари. Какве су прилике у Кахири, у престоници мисирској, види се по томе, што је војска из Александрије дошла, те опколела кедивову (поткраљеву) палату, да сачува владара од незадовољног народа. Говори се, да поткраљ, Тефик паша, хоће да премести своју столицу у Александрију, јер мисли, да ће онде бити сигурнији од гњева народног. Но колико може бити ма где сигуран, види се по томе, што сва мисирска војска, па и она што је дошла зарад кедивљеве сигурности, иште, да се из Кахире уклоне туђе посаде и туђи официри Мора, да је то тамо све узаврело, кад је мисирска влада нашла за нужно, да консулском телу пошље окружницу, обећавајући, да ће стати добра за јавни мир и поредак. То је учинила особито обзиром на многе јевропљане, што се у Мисиру, а особито у Кахири налазе. Пишући о садашњим приликама у Мисиру, „Тајмс“ вели: Да кедив сам успостави свој авторитет, то би могло и морало бити само споразумно са жељама и политиком инглеском. Мисирска војска морала би распуштена бити. Заједничкој или засебној окупацији инглеској и француској стојале би непобедиве потешкоће на путу; не остаје дакле ништа друго, него Турску позвати, нека Мисир окупира и ред поврати.

Председник француског министарства, **Жил Фери** држао је 30. авг. у Сен-Дидјеру беседу, и том приликом рече: Значај избора од 9. августа јест пораз интрансигената и монарховаца. Доказиваше, да његов кабинет није седео скрштених руку, него на против да је баш велике ствари посвршавао; особита му је заслуга, што је духовничке задруге прогнао и што је јавну наставу реформисао. Земља је изборима одобрила кабинетову политику, јер је бивша већина скоро сва изабрана. Говорник констатова, да изборни програми нису били непормирљива духа; констатова даље, да нека слаба мањина иште, да се просветни буџет укине, но кабинет је одбио тај захтев. Министарство хоће тачно да изведе конкордат, а то ће постићи некојим законима, које ће лако бити створити. Тако је дакле одржано јединство међу програмима пређашње и нове већине; нема шта више спора ни што се тиче питања личности. Нова већина допустиће влади, да се лакше и слободније креће. Велика демократија мора се задовољити скромним, али плодним напретцима. „Ми ћемо“, рече говорник даље, „довршити правосудску и војене реформе. Демократија хоће да скрати војничку службу; ми ћемо ту жељу испунити, али опет за то не ћемо ослабити војску, тај штит земаљски“. Министар се председник врло општим речима изрази против непомирљивих органа, који Гамбету руже, те рече: „Странци је тој дошао суђени часак, ако она и даље тако успоступа, ако узиште, да се војска разоружа и успостави народна војска“. Жил Фери верује, да има хомогене већине, која ће потпомагати мудро руковођену, реформаторску политику, те изјави, да су се левичарске групе и тако звана републиканска унија слиле у једну једину републиканску странку. Министар председник заврши, наздравивши (било је то на банкету) старој и новој већини.

Избор земаљског заступника у Иригу.

Оснивањем српске самосталне странке у Троједници зарадовао се сваки свестан Србин, сваки прави пријатељ заједничке нам домовине. Нека позна и призна Србин Хрвата за Хрвата, а Хрват Србина за Србина па је зближење та два здрава словенска племена готово, а те лепе слоге треба, те још како треба и Србима и Хрватима увек а данашњим даном понајвише. Јасна израза тој свести народној дадоше у прошли уторак бирачи среза добриначког изабрав себи за заступника др. Стеву Димитријевића. У Среду 2. (14.) септембра изјавише опет бирачи иришког среза избором г. Саве Стојшића, да душом и телом усвајају програм румске конференције, који је једини прави тумач жеља народних. Пре него што ће избор отпочети давао је г. Стојшић извештај о своме раду, који је на знање узет с тим, да се г. Стојшићу поклони поново поверење народно. И тако је тај збор, на коме је бивши посланик среза иришког рачун полагао, истакнуо поново г. Стојшића за кандидата свог. Г. Стојшић је по свој прилици зато спојио оба та чина: давање извештаја и избор посланика, да уштеди људима времена, да их дваред на збор не труди, али ми држимо да је ваљало и да увек треба, да посланик извештај о своме раду на крају сезоне саборске поднесе, да се исти бирачкој дискусији па и критици подвргне, те да бирач добро расудив о целој ствари свесно кандидидира и бира овог и овог. Имаде вазда у бога благих дана па не би људи дангубили а свест би се бирачка, свест уставних грађана бистрила а благо народу, у чијега су свесни грађани. Држимо да је горња примедба сасвим оправдана, чак да нам дужност налаже да то кажемо, кад јуче оно мало не подлегосмо на биралишту, јер Миша Рогулић доби 145 а Стојшић 154 гласа. Девет гласова већине — а то је све због закашњеног извештаја и услед тога са нерада од стране бирача српске самосталне странке. Чекало се скрштених руку а овамо је велеважна ствар у питању била. Колико је на нашој страни било нерада, двојином и тројином се на противничкој радило. Та Грегуревци, та перјаница иришког среза, даде 45 гласова Рогулићу, Шуљам, Бешеново, Јазак, Врдник, све то беше за Рогулића. Грдна прегрдна била је то иронија од жупаниског секретара г. Тоше Ђорђевића, који је председник изборној депутацији био, када оно рече да сваки има слободно, самостално, по своме уверењу да бира а овамо врло добро са својим поджупаном зна каква је то била слобода и самосталност при овом избору. Зна он врло добро колико је агитовао и кортешовао по Јаску, Врднику и Грегуревци, зна он како су људи у напред морали реч давати да ће за поджупановог кандидата гласати, зна он врло добро за фермане поджупанове физику иришком у [учитељима иришког среза, зна он и за бурунтију „виших интенција“, ал сад нека нам одговори како се то слаже са окружницом светлога бана, не боји ли се он казни за то своје упливисање на избор, или можда она окружница важи само за оне, који би радили против владиних кандидата!? Доста то да су сви они 145 Рогулићевих гласова били укортешовани, командовани. То доказује оно вајкање после избора, не могу људи да се нажале што се обманути дадоше. Да су пустили да народ слободно бира, не би Роглић ниједног гласа достао. Цео иришки је срез за српску самосталну странку. Нека добра срећа доброј ствари прискочи нека и Ердевик сутра изабере честитог Ђорђевића, па ће онда странка српска имати три своја заступника у Загребу. Зазор ће хватати остале сремске посланике кад се виде према браћи својој. Али сваки је почетак тежак шат глас тројице наших посланика толико се зачори да га вас народ чује и упозна праве пријатеље своје и онда је противницима нашима у Срему одзвонило. Ми неможемо да затајимо своју радост, што је Димитријевић и Стојшић изабран као ни жељу да Ђорђевић буде изабран и желимо им среће и напретка на тешком им путу народнога рада. Сретно, дакле, до првог састанка!

△.

Где је чешка Кароло-Фердинандеа?

„Политика“ од 29. авг. (10. септ.) доноша чланак под горњим насловом, којег ево у преводу саопштавамо:

Беше то 16. априла ове год., када нашим читаоцима јависмо радосну вест, да је Његово Величанство цар највишом одлуком од 11. априла наредио, да се прашки универзитет на двоје подели и министру наставе наложио, да установи од 1. октобра 1881. за сад два чешка факултета. Велика радост беше тога дана у свима жупама наше отаџбине и тада написасмо ове речи: „Васкрс године 1881. биће знаменит дан у културној повесници нашег народа!“ 1. октобар приближује се дивовским корацима, дан, који би требао бити свечан дан нашем тешко искушаном народу, дан, који би му требао најпосле повратити једно од његових природних и историјских права. Али није радостан осећај, што се у наше срце увлачи, јер уместо свечаном дану идемо новој обмани на сусрет. Ако не варају све прилике и ако се, право да речем, преко пећи збуде оно, што изискује дужег времена и велике припреме, онда 1. октобар 1881. неће бити занаменит дан у културној повесници нашег народа, јер ћемо заман питати: Где су та два чешка факултета, где је чешка Кароло-Фердинандеа?

Узалуд истражујемо узроке, који учинише, те се није испунила царска одлука од 11. априла ове год. Предочимо себи укратко ток целе ствари. „Највишом одлуком од 11. априла о. год. благоизволело је Његово цар. и краљ. апостолско Величанство најмилостивије дозволети, да се Карло-Фердинандов универзитет у Прагу тако уреди, како ће бити један универзитет са немачким а један са чешким наставним језиком и та оба универзитета да задрже име „Кароло-Фердинандеа.“ На универзитету са чешким наставним језиком требало је по највишој наредби **од 1. октобра 1881.** активирати правно-државознанствени и филозофски факултет. Уједно је Његово цар. краљ. апостолско Величанство благоизволело наредити, да се учине нужни кораци ради тога односно ради уставног претресања те ствари.... Влада је заузела становиште, да се не треба издати закон ради подизања универзитета каквог нити ради преображаја таковог, који се креће у оквиру постојећег законодавства и ставља дотични завод под постојеће право. Таково уређење сматра се само као мера управе на пољу наставе и може се по томе издати и извести путем наредбе.“ Тако се вели у образложбеном извештају законског нацрта поднесеног у 153. седници заступничког дома гледе уређења правних одношаја и

ЛИСТАК.

ТАЛИЈАНСКА НАРОДНА ИЗЛОЖБА У МИЛАНУ.

(Свршетак.)

Лепо и занимљиво је такођер и машинско одељење изложбе. Ово дабогме није тако угледно по простору, као што је било машинско одељење последње две светске изложбе, нити је од њега претежније по каквоћи ствари, што су ту изложене. Али оно ипак достојно претставља Италију као земљу у индустрији напредну, која на пољу велепроизводње и машинскога рада и сада већ стоји на доста високом ступњу.

Интересантан је, особито по странца посетиоца, онај део изложбе, где су природно и верно претстављене разне ношње житеља апенинскога полуострва. Земља има један и исти језик, који само по дијалекту показује мање веће разлике. Народ је уједињен и, изузев само незнатан део, стоји под једном државном управом. Па ипак, каква голема разлика у народним обичајима и нарочито у народној ношњи! Може се рећи, да скоро свака област у томе погледу показује другу слику. На изложби се види и ношња талијанских Албанезаца, који су, као што је познато, настањени у неким јужним крајевима ове краљевине. У очи упада својим обилатим накитом особито одело одраслијих Албанескиња, јер је богато извезено златом и сребром.

У индустријском одељењу изложбе изложене су и ствари, што се односе на наставу, на име на техничку струку. У опште се може рећи, да је јавна настава саразмерно слабо заступљена према другим одељењима. Странац, бар по томе, што је свега изложено, не може добити јасна појма о ступњу развитка, на коме данас стоји јавна настава у младој талијанској краљевини. По најновијим статистичким подацима Италија је лепо почела да напредује и на томе пољу, али је дабогме још далеко заостала иза других народа западне Европе. То Талијани и сами признају; а то се најбоље види и из тога, колико држава годишње издаје на цељи јавне наставе. Године 1878. издато је на ту важну грану народне просвете само 26,047.925 лира а на ратне, дакле на непродуктивне цељи, 212,908.936 лира! И за то се умесно вели на једном месту званичнога извештаја, који је изашао о садашњој миланској изложби: Сретан ће бити онај дан по Италију, када ће суме, што се сада издају на ратне потребе и на јавну наставу, између себе стојати на обрат. („Sarà un giorno lieto per l' Italia quello, in cui le cifre dei bilanci della guerra e dell' istruzione saranno invertite.“)

Засебно одељење изложбе сачињавају лепе вештине — belle arti. — У том одељењу изнесене су ствари, што се односе на сликарство, вајарство а у неколико и на неимарство, ако узмемо ту сва већа и мања зданија, која спадају на изложбу. Талијани су познати од давнашњих времена као народ, који се одликује на пољу лепих вештина, особито песништва и сликарства, вајарства и архитектуре. То се показало и на последњим светским изложбама, бечкој и париској а томе је сведочанство и садашња народна изложба у Милану. Нарочито вајарски и живописни производи задивити морају свакога тиме, како верно подражавају природи, одликујући се ванредном вештином у изради. Али је штета, што се толики дар и вештина употребљује на обичне и просте предмете. Како је то сасвим другчије било у прошлим вековима, у велеславно доба ренесансије, када су оно талијански великани вештаци: Рафаел, Микел-Анђело, Тицијан, Лионардо да Винчи и др. свој богодани дар и вештину посвећивали само највишим идеалима! Али су давно прохујала та времена а наше доба нема више идеала! Материјализам је силно овладао, и он даје свом државном и друштвеном животу своје обележје. Он шири и распростире своју власт и свој уплив и на саме претставнике лепих вештина, те им неда, да се вину у свет идеала и да стварају дела, која би трајала за вечита времена!

У варошкој шуми, покрај индустријског одељења, изложена је у малом језеру лађица, коју такођер млоги свет долази да види. То је она лађица, на којој су пре неколико месеци три талијанска морнара из Америке у Европу препловили велики атлантски океан. Дивити се мора човек ванредној одважности тих људи, када види ту лађицу, која више личи на какав велик чамац са јадрима, него ли на морски брод, и помисли, колики је атлантски океан, што раставља наш стари део света од новога. Та лађица је дугачка само 27 стопа, висока 3 а широка 7 и по стопе. Капетан те лађе зове се Винценцо Фондокаро. По себи се разуме, да је он сада не само на изложби, где му је изложена лађица, него у опште у целој Италији чувен и слављен.

И на миланској изложби даваће се награде за одличније работе и производе, као што је то обичај и на другим изложбама. Награде имаће више степена и састојаће се из 20 почасних диплома, 80 златних, 500 сребрних, 1000 бронзаних медаља, и 1400 почасних признања.

Комисија, којој је поверен сав тај посао око награда, врло је умесно учинила, што је највише награде, почасне дипломе, одредила у тако маломе броју. Највеће награде треба да се досуђују само највећим заслугама и само на тај начин имаће оне дејства и служиће на што веће потстицање. На миланској изложби издаће се почасне дипломе само у награду великих изналазака, уважања важнијих индустријских грана у земљи, за унапређење благостања у опште или појединих класа грађана на посе.

Изложбе, било светске било земаљске, и ако иначе одговарају истакнутој цељи и задатку, ипак не могу служити на потпуно задовољство, ако се у њима уједно није постарало и за душевне и телесне потребе и уживања оних, који их похађају. Свет проведе већи део дана у изложби и након обилате по-

учевног реда на Карло-Фердинандовом универзитету у Прагу. И у исто време поднесени законски нацрт гледе отварања накнадног кредита гласи: „Чл. I: Ради покривања непредвиђеног трошка у државном прорачуну у години 1881. за установљење универзитетских факултета са чешким наставним језиком у Прагу **од 1. октобра 1881.** дозвољавају се ови накнадни кредити: Глав. IX. Министарство просвете и наставе lit. 14 велике школе §. 4. универзитет у Прагу: редовна потреба 9000 фор., ванредна 14.000 фор. Чл. II: Министру финансија и наставе наложено је да изведу тај закон.“ Јасно и језгровито стоји и у образложбеном извештају и у законском нацрту, да је 1. октобар 1881. онај дан, на који требају за сад два чешка факултета у живот ступити и влада реклама је као своје право, да може оно што је потребно путем наредбе издати и извести.

У седници школског одбора од 25. маја поднео је заступник Квичала законски нацрт, чији први параграф овако гласи: **Пре почетка зимског семестра 1881.—82. биће** у Прагу два универзитета, т. ј. цар. краљ. немачки Карло-Фердинандов универзитет и цар краљ. чешки Карло-Фердинандов универзитет. Законски нацрт буде једногласно примљен и влада је изјавила, да се са овим потпуно саглашава. Ваља приметити, да је натрат повучена росолуција, која се односила на интабулацију клементинума, пошто је владин заступник, секцијонски шеф Фидлер, изјавио, да су у тој ствари већ учињене нужне припреме. Кад је целокупни заступнички дом сазван био буду примљени и предлози школског одбора са огромном већином а противу наредбе, да од 1. октобра 1881. имају за сад два филозофска факултета у живот ступити, није се чуо ни од стране самих уставоверних ни један једини глас. У господском дому дође универзитетско питање у 42. седници на претрес. Известилац комисије, Пленер, предложи, да се тек онда саветује о предлогу гледе накнадног кредита, када господски дом дозволи подизање универзитета. Витез Шмерлинг одобрио је предлог и уверавао је, ако се саветовање и у овој седници одложи, онда може влада за тим као и пре тога све чинити, што би могла учинити административним путем; онда ће влада за цело накнадну штету добити гледе кредита. На то изјави министар барон Зјемиалковски, да и влада, по изјави Шмерлинговој, да има право и без тог предлога оно што је потребно учинити гледе прашког универзитета, нема ништа против тога, ако се закон не оствари, јер је њено право признато. Морамо приметити, да је услед изјаве Шмерлингове и гроф Тафе гласао за предлог Пленеров. Из свега тога излази, е с правом можемо узети, да ништа не пречи извођењу царске одлуке од 11. априла ов. год., осим неких формалности.

Но како се ипак збило? Ма да је влада врло често уверавала, да ће учинити нужне припреме ради установљења чешког универзитета, то ми ипак покрај најревноснијег истраживања не можемо да изнађемо ни најмање резултате од тога; биће ваљда, да влада сматра као „припрему“ наименовање професора у последње време. И у колико је влада у томе погледу гледала на равноправност? Наименовани су неки професори са чешким наставним језиком, али број чешких учитеља није се тиме скоро ни најмање увећао, јер су већином ванредни професори наименовани редовним. Овом приликом не можемо а да не споменемо, да је један од новоизабраних професора — при чијем наименовању је немачко-либерална преса што дражи (Hetz-presse) удесила своје облигатно јао и помагај и којега су из почетка такођер бројали међу чешке професоре — управо немачки професор, јер веле да је наговестио искључиво немачка предавања. У идућем семестру биће на богословском факултету 14 немачких а само 3 чешка предавања, на медицинском факултету 74 немачких а само 3 чешка, на јуридичком 50 немачких а само 20 чешких и на филозофском 77 немачких а само 38 чешких. То су заиста врло куријозне припреме за ступање у живот чешке Кароло-Фердинандеје.

Поступак владин не знамо растумачити. Њ. Величанство цар наређује, да се отвори чешки универзитет, ни у једном од оба дома парламентска нема принципијалног отпора противу чешког универзитета, господски дом, који из формалних разлога неће предлог да реши, додељује преко воће свога накнадну штету већини владиној гледе поступка у тој ствари и крај свега тога неће од 1. октобра 1881. у живот ступити ни један једини чешки факултет. Влада неуморно опомиње у својим органима заступнике, да ће се у предстојећој парламентарној сезони оставити „неплодне народне зађевице“ и да ће приступити решавању економских питања. Но влада не сме из вида испустити, да и она има дужност наспрам парламента. Заступници морају јако настојавати око извршења оних права, која им признаше. Чешком народу дозвољено је, да отвори чешки универзитет и ми нисмо деца, да нас празним обећањем обмањују. Нека влада не заборавља, да нам се не чини поклон са чешким универзитетом. Врло добро је заступник Квичали означио наше становиште речима: „Ми смо жртву принели. Ми смо предлог универзитетски само ради споразума тако амендирали, да никако не одговара нашем идеалу“. Питамо данас: „Где је чешка Кароло-Фердинандеа“? И врло смо радознали, шта влада може на то одговорити, како мисли остварити царску реч од 11. априла.

уке, која му се ту пружа, осећа потребу, да се одмори, душевно разоноди и мало заложи и поткрепи. На ту циљ служе особито музикалне забаве и гостионице. И са те стране се својски заузела варош Милано, да што већма одговори свима оправданим жељама и захтевима. У „Giardini publici“ свирају на више места одабране музике а у музици Талијани, као што је познато, налазе највеће насладе и увеселења. Ту има такођер и више гостионица, у којима се добро и укусно а, што је главно, и доста јефтино може јести и пити, и ако је Милано иначе једно од најскупљих места у целој Италији. Познато је, како је материјално јако шкодило бечкој светској изложби, што су гостионице одма у почетку тако ванредно биле поскупиле. То је изазвало силне тужбе, које су листови разнели у све крајеве света. За то је и изложба далеко слабије била посећена, него што се рачунало; гостионичари су доцније истина умерили своје цене, али то је тада већ слабо помогло. Хрђав глас, што се распрострло о великој скупоћи у Бечу, учинио је, да је многи свет са стране, који би иначе походио био изложбу, остао код куће, а то је бечкој изложби проузроковало силне материјалне штете.

То је варош Милано имала на уму те се озбиљно побринула за добре гостионице и умерене цене, а да је у томе добро учинила, сведочи многобројна посета, и из Италије и са стране, због чега се изложба неће завржити на измаку овог месеца, као што се говорило, него ће трајати до краја месеца октобра. —*а*

ДОПИСИ.

Рума 2. септембра. Као што сам вам брзојавио, јуче је у Добринци обављен избор народног заступника за загребачки сабор. Био је то дан победе народне свести српске над свима политичним противницима нашим. Ваља знати, да је добриначки (пре тога румски) срез после ердевичког један од највећих изборних котара. Броји свега нешто преко 500 изборника. То је велик број, кад се у обзир узме, колики је ценвус од којег је зависно изборно право у троједници. Па од тих 500 изборника дошло је на биралиште и гласало је 408 бирача. Из тога можете видети, да је цео срез, који се састоји из толико села, на ноге покренут. Као што је вашим читаоцима познато, била су у овом срезу 3 кандидата. Два владина, једне исте политичне боје: др. Пејичић и Ст. Поповић; а један српске самосталне странке: др. Стева Димитријевић. Гласови су се овако поделили: Димитријевић је добио 228 гласа, Пејичић 94, а Ст. Поповић 86. По томе је одма при првом гласању била решена битка, јер је српски кандидат добио више од обојице противних и није дошло до ужег избора, као што су се неки надали. Још 4 српска гласа не могоше гласати, јер дођоше на биралиште, кад је претседник изборне комисије Тоша Ђорђевић избор већ закључио био. То су били 4 старине из Краљеваца, који не пожалише у своје старе дане покренути се на биралиште.

Избор је текао у највећем реду. Милина је била видити, кад су до 50 кола под српском заставом из Буђановаца, Сибача, Брестача и других околних места дојурила на биралиште. Добринци, Краљевци, Петровци мали Радинци стајали су већ пре тога као један човек под српском заставом. Остала је Инђија и Путинци, где су већином Немци и од српских места Радинци Стејановци, и Вогањ, где су поджупански чиновници кортешовали за владина кандидата. Прибележити ваља, да кандидат српске самосталне странке није добио ни једног не српског гласа, да су началници и други полузванични гласови пали сви на противну страну, да су шта више од српских свештеника само двојица или тројица гласали овамо, и поред свега тога за читаво време гласовања Димитријевић вазда имао апсолутну већину за себе.

Победа је дакле била сјајна и славна, чисто српска победа. Нетреба ни да вам кажем, да је одушевљење било велико у народу. Таки се избор давно није запамтио. После избора нашла су се браћа на заједничком обеду, где је било гостију из Руме, који дођоше, да буду сведоци народне славе, и ту се лепим и српским здравицама зачинила та народна светковина.

Овом приликом, да вам уједно јавим и за избор у месту Руми. Ту је изабран једногласно бан Пејачевић. Осим дасетак званичних и креатурских гласова, није бан Пејачевић добио ни једног самосталног српског гласа. Гласало је свега 221, а пописаних бирача има преко 700.

То вам је ревултат из овог краја од првог изборног дана.

Жунци (Петриња) на Усековање. У 133. бр. „Заставе“ прошле године — дакле ево управ сада година дана — наша бојазан да ће наша црква бити затворена, испуни се; ево заиста на велику нашу жалост у самој ствари; но не због онда предвиђене бојазни, оскудице свештенства, него због познатог земаљског потреса, прошле године који је нашу цркву у таково стање довео, да је исто грађевни уред комесијално због грожђа к падању већ пре неколико месеци затворио, тако да ми одаљени будућ како од сједишта наше парохије Петриње, тако и од осталијех српскијех села преко 2 сата, ето веће толико време не чујемо свете литургије, нити слова божјег.

Од наше парохије Петриње остављени сами себи, да нашу „филијалну цркву“ сами издржавамо, а неимајући никаквог извора за средства к покрићу тих трошкова, доли ударања намета на народ, а и сами тај намет можемо си рачунати к покрићу тако огромног дела (јер грађевни уред вели, да се сва из темеља мора црква президати) да ће мали бити, кад бацимо око на ту околност, да смо са свијем мали на броју (350 душа.)

Као што рекосмо овде на обали купској удаљени од свију српски села, а на све четири стране заокружени с нама иновјерним народом, неимајући српске школе у оваковим неповољним околностима за грађење цркве, која ће нас у овом забитном мјесту једино опомињати на нашу дичну и нама милу народност српску, невнамо друго, него ево путем јавности замолити нашег г. дијецезана, да би се он за нас заузео, те да би наша земаљска влада по примјеру чињеном и на другим мјестима, из државни средстава притекла у помоћ грађењу наше цркве.

У пуној нади остајемо, да ће наш г. дијецезан, ову нашу скромну молбу услишати, као што је и ону нашу молбу прошле године у пре поменутом броју велецењене „Заставе“ јавности предану, заиста и услишао, те при свој оскудици на свештенству у његовој дијецези, постарао се ипак, да нас без свештеника не остави, па из велике наше синовске благодарности према истом нашем обштељубљеном г. владики како за та учињена нама добра дела, тако и за још бити имајућа које се уфамо од њега получити, ево путем јавности очитујемо, да ми презирање дајемо оном дописнику у 178. броју „Обзора“ „из Покупја,“ приморани смо то учинити, да не би и сјенка сумње пала на нас, пошто смо ми једини од Србаља у овијем предјелима близо тога Покупја, па чинећи то, кличемо: „Жив нам био преосвештени владико, дико и поносу нашег милог Српства, знај да онаквом дописнику, који притјече у нама непријатељски табор, кад би он био у средини нашој и кад би ми за њега дознали, мјеста међу нама не би било.

Неколико Срба жунчана
на обали купској, који са сузним очима гледају где им је црква затворена.

Народна просвета.

Школске вести.

У српској учитељској школи у Карловцу почиње школска година 1. октобра по ст. кал. За приправнике се примају, који су свршили нижу гимназију, нижу реалку или грађанску школу, а за приправнице, које су свршиле вишу девојачку школу. При том још мушки треба да су навршили 15, а женске 14 година. За упис је нужно школско сведочанство, крсни лист, лечничко сведочанство, а за оне, који траже штипендију, још и сведочанство сиромаштва. Штипендија има за ову шк. годину упражњених 13 из српских народних фондова по 80 фр., а 2 из закладе Мушицкове по 120 фр.,

Овим се уједно даје на знање, да су сви приправници ове учит. школе већ намештени и да нарочито српске црквене општине у Босни и Херцеговини са веома повољним условима још их непрестано траже.

Нови Сад, 3. септембра. Данас је држана редовна годишња скупштина „Матице Српске“. Присутних је било преко осамдесет чланова, а међу њима многи са стране. Скупштину је отворио др. Стеван Павловић и поднео је извештај о раду управнога одбора, а подпредседник Миша Димитријевић о књижевном раду матичином. Оба извештаја донећемо у нашем листу. За председника матичиног изабран је већином гласова са 45 противу 12 др. Ђорђе Натошевић, а заподпредседника једногласно др. Ђорђе Дера. Решено је, да се чиновници матичини бирају на 6 година дана и изабрани су једногласно сви досадашњи чиновници, и то: за секретара: А. Хаџић, за актуара: Сава Петровић, за књиговођу: Арон Поповић, за благајника: Данило Манојловић, за фискала: др. Илија Вучетић са досадашњим платама, а актуару је повишена плата од 450 на 600 ф. — У управни одбор изабрани су: др. Стеван Павловић, Паво Новић, др. Илија Вучетић, Ђорђе Д. Кода, Стеван Јефтић, Тома Зековић, Димитрије Савић, Марко Шилић, Лука Јоцић, Никола Станисављевић, Љуб. Стефановић, А. Герески, Арсен Ћирић, Паја Гостовић, Тоја Сланкаменац. За нове чланове пријавили су се њих 124, који су сви примљени. То је леп појав будне свести нашег народа, који се ове године још више одазвао него лане. — Лањском главном скупштином изаслани суперревизори рачуна: Стеван Владисављевић, Пера Натошевић и Мита Кода обавили су тај посао и јавили су, да су сви рачуни са г. 1880 у своме реду. — Издана је опросница за све рачуне осим они, који иду министарству на даљи преглед. — Прочитана је наредба министарска, којом су одобрени прорачуни за г. 1881. — Прочитане су наредбе министарске, којима се издају опросница на рачуне фонда текелијиног за г. 1862., 1863., 1864., 1865., 1866., и 1869, а опросница за рачун о заједничким управним трошковима за г. 1878 и 1879. — Управни одбор поднео је „Преглед стања свију фондова под управом матичином за г. 1880“, који је разаслан био свима члановима. — Управни одбор поднео је рачунске закључке за прву половину г. 1881. Фискал друштвени др. Илија Вучетић прочитао је свој извештај о стању свију парница. — Одобрен је прорачун о заједничким управним трошковима за г. 1882, а тако исто и засебни прорачуни за г. 1882, о сваком фонду (13. на броју) под управом матичином. — Прочитана је наредба министарства, којом је одобрило, да се повисе стипендије из закладе Павла Јовановића од 315 на 400 фор. и да се једно ново место установи. Прочитана је наредба, којом је министарство одобрило закладно писмо Христофора Шифмана. По заједничком предлогу књижевног одељења и управнога одбора дао је „администратор“ митрополије стипендијско место гимназисти Ћири Димитријевићу. — Прогласила се књижевним одељењем досуђена награда од 500 фор. дру Лази Костићу за његову трагедију „Пера Сегединац“. — Прогласила се награда, коју је књижевно одељење досудило дру Стевану Павловићу за његов превод француског дела: „Срби у Угарској.“ — Примљен је предлог, да се питомцу димитријевићевом Данилу Панићу допусти уживање стипендије још за годину дана ради полагања строги испита. — Примљени су предлози књижевнога одељења о распису награда из фонда Јов. Наке и Ј. и Т. Остојића. — Овлашћено је књижевно одељење, да може издати награде делима, која су за награду стигла и која стигну мимо расписане награде, ако се пронађе да то заслужују. — Примљен је предлог књиж. одељења, да се у распису награда означи, да је сваки писац, који награду добије, дужан уступити „Матици“ 25 комада од свог штампаног дела. — Примљен је предлог, да се за свакога члана чувају „Летописи“, који му припадају, за годину дана. а после ће их добијати у толико, у колико их буде на стовариште. — Изабрани су за питомце јовановићеве са годишњом стипендијом од 400 фор. Ђорђе Рокнић из Сјеничака (у Крајини) једногласно, а већином гласова Тимотије Писаревић из Панчева. — За стипендијска места из закладе Нестора Димитријевића предложиће се „администратору“ митрополије питомци ради избора оним редом, како је књиж. одељење предложило, као што је то у једном од прошли бројева овога листа саопштено. — Примљен је предлог дра Илије Вучетића, да из једне исте закладе у једно исто доба не могу два рођена брата уживати стипендије, у колико основно писмо дотичне закладе друго што не наређује. — Примљен је предлог Арона Поповића и упућен је књиж. одељењу да поднесе предлог, како и кад да имају питомци прописане испите полагати. — Примљен је предлог Стев. В. Поповића и упућен је управном одбору, да језиком и правописом застареле натписе на друштвеним просторијама исправи данашњим језиком и правописом. — Стављена је у записник хвала и признање председнику дру Стевану Павловићу и подпредседнику Павлу Гостовићу на њиховом досадањем раду и заузимању око унапређења друштвене цели. — На послетку, изабран је одбор, који ће оверити скупштински записник. — Скупштина је трајала од 9 до 12 сахата пре, и од 3 до 6 после подне.

— Саборски одбор је у својој седници од 2. (14.) септ. овим компетентима подарио стипендије: Николи Малешевићу, правнику III. г. из Брестача Адамовићеву од 300 фор. а. вр. Сервицкову од 105 фор. а. вр. Платону Димићу правнику II. год. из Новога Сада, Тимотији Писаревићу, кандидату професуре из Панчева и Ђорђу Ђуричићу гимназисти VII. р. из Сомбора. — Милану Марковићу, свршеном гимназисти из Осека подељена је стипендија за тај случај, ако свршени правник Јован Јоцић из Новог Сада неби у своје време строги испит положио. —

— Из Даља нам брзојавише, да је тамо за земаљског заступника изабран Васа Ђурђевић. Овом приликом надовезујемо, да је у Добриначком срезу добио Др. Димитријевић 228 гласова, Пејчић 94, а Стева Поповић 86. — У Иришком срезу добио је Стојшић 154 а Миша Рогулић 145 гласова. — У илочком срезу од 424 уписана бирача изабрали су њих 268 Др. Суботића.

— Данас је била конзисторијска седница, на којој је расписан стечај на место проте старо-бечејског.

— Од 35 избора, који се имају предузети, познат је резултат у 34 среза. Изабрани бише: у загребачком I. срезу Крестић (влад.) у II. срезу Андријевић (влад.); III. срезу бан Пејачевић (влад.); у Карловцу Тирк (Мразовићева странка); у вараждинском I. срезу Петровић (Мраз. странка); Букари Стојчевић (Старчевићева странка); Сисак Котур (влад.); Самобор Списић (Мраз. странка); Вуковар Кушевић (влад.); Бистра Спевић (влад.); Јаска Каменар (Мраз. странка); Бонија Хац (влад.) Св. Криж Зокреће Писачић (Старч. странка); Нови Вончина (влад.); Иванић Срам (влад.); Делнице Валусник (Старч. странка); Красица Старчевић (Старч. странка); Ђаковар Војновић (Мраз. странка); Вараждин-Топлице Вучетић (влад. странка); Кабар Давид Старчевић (Старчевићева странка); у копрејничком срезу Виктор Списић (влад.); у даруварском срезу Тикери (влад.); у беловарском срезу Арнолд (без странке); у румском срезу бан Пејачевић (влад.); у иваничком срезу Деренчин (влад.); у сотин-

ском срезу министар Бедековић (влад.); у кришком срезу Мишкатовић (влад.); у св. недељском срезу Рајцер (Мраз. странка); у св. Иван-забнојском срезу Чриадак (Мразовићева странка); у виличелском срезу Краљевић (влад.) у дубриначком Димитријевић (срп. нар. сам. стр.) у равенском срезу Ожеговић (влад.) Од изабраних припадају по томе 21 владиној, 7 Мразовићевој, 5 Старчевићевој и 1 српској нар. сам. странци.

НОВИЈЕ.

— Од 1. ов. м. добијамо вест да избори у Загребу у сва три округа врло живо теку. У I. срезу владин је кандидат Никола Крестић; а опозицијони Грахор. У II. срезу кандидује владина странка Андријевића а опозиција Мазуру. У III. срезу владин је кандидат бан гроф Пејачевић.

— „Фремденблат“ јавља 12. (по рим.): Данас се опет састало министарско веће под председавањем министра председника грофа Тафеа, које се бавило састављањем буџета за 1882. У петак ће ићи гроф Тафе, министар финансије Дунајевски и заједнички министри Хајмерле и Слави у Пешту, да учествују у саветовању о заједничком буџету. Велико министарско саветовање под председништвом Њ. Величанства биће у Будиму 7. септембра.

— „Пешт. Лојд“ добија 1. (13.) ов. м. из Берлина ову вест: Можемо као врло извесно саопштити, да у овдашњим политичким круговима до сада није било ни речи о састанку цара Фрање Јосифа са краљем од Италије.

— Из Бегграда јављају, да вест о промени у српском кабинету још непрестано постоји. — Између талијанске и српске владе изродила се недавно мала несагласност услед тога, што није један Талијанац наименован главним надзорником на српским желез. пругама. Кнежевска влада предала је већ повољну ноту талијанском кабинету о томе случају, и тиме је неспоразум са свим уклоњен.

— Са истог места јављају ово: Данас (31. авг.) је владало велико узбуђење међу железничким радницима на прузи Топчидер-Рипањ, километар 4. до укључиво 22, јер је подузеће јуче остало акордантима 24.000 франака дужно. Подузеће се узалуд труди, да ту своту утера на овдашњем месту. Страначког вођу Шнајдера из Угарске убише код километра 90. Паланка; веле, да је убијени изазвао ексцес. Предузима се строго испитивање.

— Из Цариграда брзојављају: Кедива јо телеграфски замолио султана, да му дозволи, да своја војсци задана обећања учини. Уједно се проноси глас, да ће све поморске силе послати ратне бродове у мисирске воде.

— Последњи извештај о стању северо-америчког председника Гарфилда неповољни су. Један део десне стране распалио се. Но лекари ипак мисле да ће председник преболети. Тако стање беше у вече 31. авг. Сутра дан беше већ боље. Председник је преко ноћи добро спавао; жљезданог отока скоро је сасвим нестало. Кашаљ је слабији.

— Из Вашингтона телеграфишу 31. авг.: За време измењивања страже опали пушку потчасник Мазон на Китоа, који је ранио председника. Кугла окрзне му главу и удари у зид од шатора. Мазона ухапсише.

Разне белешке.

(Мозак и главе у зликоваца.) На последњој изложби париској било је 37 мозгова одгилотинованих (погубљених) зликоваца. Како је већ одавно наука, која не престаје истраживати узроке, за што шта бива, ставила и то питање: чини ли зликовац зло при здравом мозгу, или због болести и дефекта којег на мозгу, то је узео др. Бродје те изложене мозгове и лубање за једно с описом личности и живота тих 36 зликоваца за специјалну студију, не би ли то питање колико, толико расветлио, па је дошао до врло знаменитих резултата. Мерењем тих мозгова и лубања нашао је др. Бродје у свих 36 зликоваца главе дебље, шире, него што су у других људи, а то по обичним наворима значи умну премоћ; и ако не стоји баш свуда, да је сваки с већим мозгом бистроумнији, а с мањим глупљи, ал је обично тако. Зна се извесно, да је мозак у дивљака мањи, него у образованих људи; и у људи средњег века био је мањи, него што је данас у истих народа; и данас је у простих људи мањи, него у одличних грађана. По цифрама дра Бодјера обично је мозга у 100 паривлија у 22 по 1300 до 1400 кубучи центиметара, а од сто зликоваца само је у 11-ог мање мозга; а већег мозга, по 1600 до 1700 кмц., само у 3 од 100 паривлија, а у зликоваца у 23 од 100. Најзад у добрих и поштених људи нема јачег мозга од 1900 кцм., а у зликоваца има га од 2000 и 2100 кцм. Др. Бродје упоређивао је те зликовачке мозгове и с мозговима учених људи, па није нашао ни у учених људи толико мозга. Декартов нема више од 1700, волтеров 1850, лаповтенов 1950 кцм. Одавно је констатовано, да снага, моћ разума стоји на пред у мозгу, у челу. На против, у зликоваца је чело тако мало, ниско, да у данашњих народа јевропских нема ни једног онако ниска чела као што је др. Бродје нашао у зликоваца. Само у људи из преисторијског доба зна се, да је чело тако мало и уско било. Чело у обичних људи је 100 мм. висине, у цивилизованих и у учених људи има и 110 мм. а у то 36 зликоваца не нађе Бродје ни у једног од 99 мм. На против, главе у то 36 зликоваца беше с ушију дебље, више испупчене, од ува до ува шире, а ту је у мозгу снага или моћ рада. У мирнијих људи су главе са стране, с ушију равне, пљоснате још и угнуте, атрофичне; а у немирних су испупчене, хипертрофичне. Уско чело, а с ува пупчасте глава, т. ј. мање моћи мишљења, а више моћи рада, то је карактеристика преисторијског човека, а то је глава, што је др. Бродје нађе код тих 36 зликоваца. По том су дакле зликовци, као људи, заостали из преисторијског доба, или као отуд пали у образовано друштво. Тим мерењима и испитивањима глава и мозгова дошао је др. Бродје до истих резултата као и тамничарски лекари својим биолошким белешкама о зликовцима. Др. Николсон, инглески специјалиста, вели за злаковце: њихов разум не може да задржи њихов нагон. Због тупости идеја не могу да се заинтересују за опште корисну циљ и према том да раде. Њихова радна моћ прсне у најдрвовитије изгреде. У њих је себичност једини нагон рада. Једном речи: зликовачка карактеристика: мислена слабост. Из тога се види, да зликовац може и да се роди. Организација, створ мозга начини га тим. Карактер оног преисторијског човека избије у неког и данас као прадедовским наслеђем, атавизмом. При том је знаменито још и то, да се у зликоваца нађу и други карактери оног дивљачког доба. Тако је сујеверство, а тако је и она суровост, бруталност и бестијалност, исто, као што се то и данас у дивљака налази. По том закључује Др. Бродје као и Др. Николсон, да може човек да буде баш рођен за зликовца, наследством, атавизмом, особито ако се увек нађе међу претцима зликовчевим опет зликоваца. Па кад може човек да буде за зликовца рођен, тим пре може зликовцем постати. Мозак у свих 36 погубљених показује до иста дефекат, и зликовачка ћуд излази као последица тог дефекта. У 100 зликоваца нађе се само у 8 мозак привидно потпун, у 33 је очевидно непотпун, а у 59% болестан. Др. Бродје нашао је на лубањама тих зликоваца много трагова од озледа, као и од неуредна абнормна раста, нашао је чворуга и кривотина, асиметрија, пре времена срашћених на глави костију, уписа, и друго, и од те 36 нашао је у 14 трагова од запаљења мозга, и то баш на тим партијама мозга, што су у зликоваца најјаче. Још ваља навести и то, да је при заједнички учињеном злочину у коловође јаче испупчена глава с ушију, него у наговореног. Може се дакле рећи, да је у закованих зликоваца увек мозак шанадан, и то у неких већ од рођења наследством, атавизмом, а у других од болести, развићем патолошким по рођењу. Околности друштвеног живота, васпитање и наука или оскудица истих могу да учине, да се та склоност или пре развије, или у развићу спречи, и нема сумње, да многи постане зликовац и злочинац само за то, што није излечена му боља на мозгу и на глави, као што многи остане гурав, што није излечена боља му на хрптењачи.

Јавна благодарност.

Православна срп. црквена општина Мајишка хотећи предузети повећу оправку на свом светом храму, смерно се обратила на неколицину имућнијих слав. срп. црквених општина, високопреосвећену господу епископе српске, и на неку господу одличне Србе-родољубе са молбом, да би јој по могућству и вољи на речену цел добровољну приномоћ подарити благоизволели. — Молба та нашла је уважења и одзива код нижестављених сл. срп. црк. општина, нашла саучешћа у племенитим срцима долеписаних родољуба, те нам пошаше:

Сл. срп. црк. општина Вуковарска 10 фор.; Њ. Високопреосвештенство госп. Георгије Војновић епископ темишварски 5 фор.; сл. срп. црк. општина срп. св. петарска 2 фор.; Г. А. Лацић 1 фор.; г. В. Татаровић 1 фор. г. П. Н. Јовановић парох 50 нов. сл. срп. црк. општина у Турској Кањижи 2 фор.; срп. црк. општина у Бач-брестовцу 5 фор.; срп. црк. општина сомборска 10 фор.; срп. црк. општина Аџанска (Ада) 10 фор.; високородни Георгије Георгије Ј. Хаџи-Конста велепоседник у Трсту 100 фор. Њ. Високопреосвештенство госп. Герман Анђелић епископ бачки и т. д. 50 фор.; срп. црк. општина Дуна-сечујска 10 ф. срп. црк. општина сенћанска 5 фор. срп. црк. општина Чурушка 5 фор. срп. црк. општина Госпођиначка 8 фор. 6 нов. (Прилагачи из Госпођинаца г. г. Н. Локић 50 новч. М. Томин 40 новч. Л. Попов 30 новч. Ж. Радојчић 1 фор. Н. Бељански парох 1 фор. И. Басиљев 20 новч. Г. Ђукић 20 новч. Д. Локић 20 новч. М. Пејић учитељ 50 новч. П. Бабић учитељ 20 новч. Ј. Марић учитељ 24 новч. С. Субишић 20 новч. Ј. Живојинов 10 новч.); срп. црк. општина Црепајска 15 фор.; срп. црк. општина Старо-Футошка 10 фор.; благор. г. Јован Стајевић сабор. посланик 5 ф. Њ. високопреосвештенски госп. Арсеније Стојковић епископ будимски 20 фор.; благор. г. др. Миливој Топонарски адвокат у Кикинди 10 фор.

Уврштујући споменуте дародавце као ктиторе и приложнике наше св. цркве, молимо свемогућег да их дуго поживи, и њихова племенита дела вавда обилатим благословом награди, а ми им сви — од срца благодаримо.

У Мајишу 15. августа 1881.

Црквени одбор.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

У СИСКУ, 29. августа. (Пословни вестник Шипуша и Друга)

Шенице старе продато је од нашег последњег извешћа око 2000 метер. центи на нашим млинарима и плаћена је бочејска ф. 12·80, сремска ф. 10·59. Нове приважа се по мало, и плаћа се ф. 10·50—70.

Раж нова ф. 8. 8.— ф. 8.50.

Кукуруз. Однос је знатно попустио, него и привози изостају, страном што је вода малена и за веће терете скоро небродива, страном што је Босна већ прилично расположиву количину на пијацу донела и распродала. Цена обстоји овде банацкој здравој врсти ф. 7.30/40, босанској ф. 7.20/25.

Наша залиха кукуруза може бити око 25.000 метар. центи.

Зоби нове босанске довежено је једна маленкост, и пошто је врст особито лена, бела и решетана била, то је по фор. 7.70 купца нашла, хрватска плаћа се ф. 7.20/30.

Пасуљ бели ф. 9.20—50.

Шљиве. Стари неима, нове још нису на пијацу долазиле. Вода мала.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

СА 40 ПРОЦЕНАТА ПРИДЕ

у књигама нашега издања

(и то по избор у својевољном) — и које досад броје до 180 разних дела — и у које узимамо и Певанију Змај-Јована Јовановића — и све дечије књиге из наше „Библиотеке за мали свет“ и све друге.

Препоручујемо: родитељима, учитељима, школским одборима и старатељима највећи и најподпунији избор

свих прописаних и школских књига

које дајемо све по назначеној оригиналној цени **са 40 процената приде.**

Омогућени нашим дојакошњим радом књижарским, чинимо зато, да би П. Т. учитељи, школски одбори, и старатељи, — где — школске библиотеке основали, а досад већ основане библиотеке попуњавати могли, —

или

коме је повољније, — дајемо на све школске књиге:

12 процената попуста

од оригиналне цене уопште — а на издања владе хрватске пет процената.

На жељу шиљемо сваком радо и у напред каталог наш, — за избор тих књига што за **40** процената приде припада.

Напослетку нек је и то на знање, да су нашим издањем и ове године

прописи са српским сликама

насловним изишли и сваки рис је сортиран

са 32 разноврсне слике

Цена је рису од 240 комада **само ф. 1.50.**

У Новом Саду почетком школске године 1881.

Српски књижари и књигоиздавци

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

САД БАШ ИЗАШЕ

ДЕВЕТА СВЕСКА ПЕВАНИЈЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

са овим садржајем:

Арсенију првоизбранику народном. — Чика Сими Крестићу. — Духовска песма 1880. — О стогодишњици Мушицког. — Мач и перо. — У берби. — Пријатељу у даљини. — Друго венчање. — Болно дете. — У очи Божића. — Дивно чедо бледа лица. — Не варај се! — Па нек умрем. — Не брини се драги Којо. — Трипут сам је ја видео само... — Дуго сам се надо. — Легитимациона карта. — Савет тужним и светоболним душама. — Мој брат Гојко. — Руској дипломацији. — Одоше 1878. — Зачуђен анђео. — Надајмо се (на дан кад се проглашује независност Србије.) — Вид'о сам га. — Басна о лажи. — Појета и месец. — Светске крпе. — Не боли грдња већ истина. — При крштењу златниковом. — О новој години 1879. — Шта је мета у животу? — Бела ј'... — Не би с гореч било. — Две ћурке. — Наполеону IV. — Поп и врана. — Ода ђаволу. — Ода новосадској променади. — Две сестрице. — Песма једног сужника. — Ибриша и Салко. — Тако треба невернику. — Из бољих времена. — У споменицу Бизмарку. — Баба Љуба. — Ах њој. — Спасење. — Збогом. — Стари писар. — Ускршња песма. — Сад разумем. — Чујмо. — Одломак из писма. — Нешто не баш вешто. — Што ми је старац приповедао. — Божић. — Слободна воља. — Новолетни поздрав. — Ја бих хтео да се дичим. — Рачунцијама. — Како сестра пева, кад малог брацу љуља. — Како би. — У бувари. — Голубице моја. — Лава. — Ђира. — Ника. — Поздрав деци. — Трешњобер. — Песма о Максиму. — Рибарче. — Звезда јато. — Чворак. — Врабац и мачка. — Добро јутро, добро јутро. — Нова радост. — Магарац и врула. — Срећан пут. — Циганин фали свог коња. — Купање. — Мала читаља. — Хидер. — Сунце и ветар. — Торба пуна или празна. — Словен дротар. — Молитва наше мале Данице.

У Новоме Саду, августа 1881.

Српски књижари и књигоиздавци

Браћа М. Поповићи.

Изишао је из штампе

ЛЕТОПИС

МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 126.

Преглед: I. Манојло Јанковић. Биографско-књижевна слика. Од Ђорђа Рајковића. — II. Звоно од Ф. Шилера. Превео Ник. Косановић. — III. Манастир Грабовац у будимској епархији, од Владимира Красића. — IV. Наша новија лирика. Од Ст. В. Поповића. — V. О геолошким одношајима Фрушке Горе. По мађарској расправи † професора Алексе В. Поповића прерадио Марко Кречаревић. — VI. Господин човек. Слика из српског живота. Од Ст. В. П. — VII. Књижевност: Животи и дела великих људи из свих народа. Сабрао и уредио М. Ђ. Милићевић. Критика дра Ј. Туромана. — VIII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора и одељења године 1877.

Цена је овој књизи 70 н. а. вр.

Ко од чланова матичиних жели, да му се „Летопис“ поштом достаља, нека пошље благајници „Матице Српске“ у Н. Сад 50 н. а. вр. па ће му се све свеске „Летописа за г. 1881. поштом шиљати.

Изишли су из штампе **„Латински и српски примери са кратком науком о правилним латинским облицима“** за I. гимназ. разред. Написао професор Ф. Обркнежевић. Друго прерађено и умножено издање. Штампарија дра Св. Милетића. Нови Сад 1881. 8. стр. 114. Цена 70 новч.

Ред пловидбе

I. кр. повл. дунавског паробродског друштва почевши од 20. марта (I. априла) до 3. (15.) октобра 1881.

од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дан, изузимајући петак око ½ 11 сати пре подне.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан, изузимајући уторник после 4 сахата после подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ** и **ГАЛАЦ**: понедељником четвртком и суботом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** и **САВСКЕ станице**: четвртком и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **РУШЧУК**: понедељником и четвртком.

Нови Сад 20. марта (1. априла) 1881.

Оправништво.

Курс бечке берзе 3. (15.) септ.

5% металика	76—
5% народног заіма	77.—
Аустријска златна рента	93.50
Угарска златна рента	117.80
Државни зајам од 1860.	130.50
Акције банчине	880.—
Кредитне акције	349.10
Лондон	117.95
Угарске разтеретнице	98.—
Темишварске разтеретнице	97.25
Ердељске разтеретнице	97.—
Хрватско-славонске разтеретнице	—.—
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.57
Наполеондори	9.35
Немачке марке	57.40

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на учитељско звање с којим је скопчана следећа плата: 105 ф. готових новаца. ½ сесије земље, 4½ јутра јарошке, на коју земљу порез сам учитељ плаћа, даље 25 пож. меров. жита, 41 фунти соли, 100 фунти говеђине, 16 фунти свећа, 3 хвата дрва, 3 хвата сламе, 1 пож. мер. пасуља, гувно изван села и слободан стан с баштом. Од укопа где позван буде 50 новч. У дужност спада учитељу у цркви појати и у истоме децу обучавати и у седницама перо водити.

Рок стечају траје до 20. септембра по српском. Молбенице се шаљу месн. школ. одбору у Пивница. (Бачка.)

Из седнице школ. одбора држане у Пивница 27. августа 1881.

Јеца Мирковић,
председник школск. одбора.

3—3

Објава.

Разна гвоздена роба, што припада стечајној маси Стојана Јовановића, продаваће се на лицитацији 26. септембра о. г. по рим. кал. и сљедећих дана у 9 сати пре подне у кући Шоперовој (пре Јовановићевој) бр. 1424. у сокаку грчке школе.

Из одборске седнице држане у Новом Саду 12. септембра 1881.

Др. Карло Кон с. р. одб. бележник. — **Ђорђе Вукичевић** с. р. председник одбора. 2—3

Кућа у ћурчијској улици на спрат бр. 1780. заједно са баштом до ње продају се из слободне руке. Ближе извешће може се добити код долепотписаног. 2—3 **Јован Јовановић.**

Мануфактурна и мешовите робе трговина

СТЕВАНА ИЛИЋА

у Ст. Футогу

потребује једног од млађи спомоћника, који говори српски, немачки и мађарски, може одма ступити. 2—3

У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Д. КОДЕ

У НОВОМ САДУ

може се добити: **гисхиблера, селтерске, карлсбадске, мариенбадске и сваке друге врсте минералне воде; разна бела и црна десерт-вина; чисте шљивовице сремске; чоколаде сиишардове и т. д., све изврсне каквоће и по најјефтинијој цени.** 36—52

Шпецерајска трговина

ЈОВАНА С. МУЈИЋА

у Митровици

код сунца

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника, који могу ома ступити. 1—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић

Српска штампарија дра Светозара Милетића.